

HAGABLADET

Nr 4 / 2005

Gudomligt för få eller många

Om man för ett kort litet ögonblick skulle föreställa sig en schlagerfestival för Nationalstadsparken, vilka ställen skulle då placera sig tio-i-topp? En lista på de platser som bäst förkroppsligar det är som är vitsen med Nationalstadsparken, hur skulle en sådan lista se ut?

En plats som med all säkerhet skulle ha en chans att ta sig till final, både hos proffsjuryn och telefonröstarna, är Fiskartorpet:

Sällsynt behaglig naturmiljö, vattenkontakt. Osynlig väv av historiska lager. Kungligt inslag, med Karl XI som satt och fiskade här, nära sitt ännu bevarade lilla torp, ihopvuxet med en mäktig ek. Friluftsliv och folkliv, krogrörelse. På 1700-talet utpekades platsen som den ideala engelska parken, och det utan att en spade hade satts i jorden.

Och glöm inte minst att Fiskartorpet också har en vinnande melodi, signerad Bellman:

*Ä'ke det gudomligt, Fiskartorpet, vad?
Gudomligt att beskåda!
Än de stolta stammar, som stå rad i rad
Med friska blad?
Än den lugna viken*

*Som går fram? – Åh ja!
Än på långt håll mellan diken
Åkrarna!
Ä'ke det gudomligt, dessa ängarna?
Gudomliga! Gudomliga!*

* * *

Vid Storängskroken möts Storängens och Husarvikens dalgångar. Det gör också Nationalstadsparkens gräns mot Gasverket och Storängskrokens arbetsplatsområde. Det intima landskapsrum som Fiskarstugan ingår i, med små höjder runtom och Husarviken i fonden, ligger innanför gränsen. Åtgärder i områden som gränsar till Nationalstadsparken får viddas endast om det historiska landskapets natur- och kulturvärden inte utsätts för påtaglig skada.

Vid Husarviken planeras nu för en omfattande bebyggelse. I planprogrammets landskapsanalys betonas att fiskarstugans och Husarvikens miljö skall ses som ett kulturhistoriskt landskapligt sammanhang och utvecklas med dessa utgångspunkter. Så ser inte planförslaget ut. Det visar istället en kompakt husfront mot Husarviken och fiskarstugan.

I förra numret av Hagabladet redovisades Haga-Brunnsvikens vänners kritiska ståndpunkter i detta ärende.

Karl XI:s fiskarstuga. Snart granne med stads kvarter med 7-våningsbus – eller ett naturanpassat byggande i friluftslivets tecken? Illustration i Förbundet för Ekoparkens programskrift från år 2000: "Värna · Vårda · Visa", av M. Eriksson.

Ärendet är viktigt för miljön som sådan, men också för det principiellt tveksamma med ny bebyggelse som visuellt kraftigt påverkar landskapet i Nationalstadsparkens gränzoner. >>>

HAGABLADET

är en tidning för natur och kultur vid Haga-Brunnsviken. Den utkommer med fyra nummer per år. Lösnummerpris 10 kr.

REDAKTION:

Sverker Michélsen,
Cecilia Önfelt.

ANSVARIG UTGIVARE:

Lars Sundström,
Haga-Brunnsvikens vännar.

HAGA-BRUNNSVIKENS
VÄNNER

info@haga-brunnsviken.org
Box 23224
104 35 Stockholm

Kallelse till årsmöte den 10 maj 2006

HAGA-BRUNNSVIKENS

VÄNNER

KALLAR TILL ÅRSMÖTE

ONSDAGEN DEN 10 MAJ

TID: 18.00

LOKAL: HAGA FORUM

Ordinarie årsmötesförhandlingar med stadgeenliga ärenden: verksamhetsberättelse, ekonomisk redogörelse, revisionsberättelse, fråga om ansvarsfrihet, val av styrelse, revisorer och valberedning – med mera. Föredragningslista och övriga aktuella handlingar delas ut vid mötet.

Joseph Martin Kraus
1756–92.

Kraus kom från Tyskland till Gustav III:s hov 1778. Han ligger begravd på Tivoliudden.

Enkel förtäring, kostnad 30 kr. Anmäl gärna att du kommer till Ella Öström, tel. 08-34 43 40.

Vägbeskrivning: Haga Forum ligger i Hagaparkens södra del. Buss 52 går ända fram, annars buss 2 till Norrtull.

Det är jubileumsår för Joseph Martin Kraus, tonsättaren som har sin viloplats vid Brunnsvikens strand. Med anledning av jubileet har professor Hans Åstrand inbjudits till årsmötet. Han musicerar och berättar om Kraus, Mozart och Bellman.

VÄLKOMMEN!

►►► Föreningen har tillsammans med Kommittén för Gustavianska Parken bitt landskapsarkitekten Sture Koinberg att skissa på en alternativ lösning för området. Förslaget presenterades på Konstakademien i slutet av 2005 under namnet *Hälsa och nöje för många – eller dyrt byggande för få? Två visioner för Hjorthagen – Husarviken*.

ALTERNATIVA VISIONER

Sture Koinberg ger oss en helt annan bild av hur området kan utvecklas.

– Vi ville hitta ett nytt perspektiv på området. Tanken var att det ska tillhöra det allmänna och inte det privata. Denna utgångspunkt har sin grund i att området helt enkelt är så värdefullt.

Sture Koinberg har således utarbetat ett alternativt förslag, en idéskiss som visar hur området kan göras mer tillgängligt. Särskild tonvikt har lagts på friluftsliv, idrott och kultur.

Syftet med idéskisserna, så som det sammanfattas i punktform, är att:

- skapa ett centrum för idrotts- och friluftsliv med ett rikt varierat utbud som samtidigt skall vara ett inbjudande genomgångsrum till Norra Djurgårdens strövområden
- säkerställa områdets viktiga funktion som ekologisk spridningszon mellan Södra och Norra Djurgården
- förtydliga rumsliga gränser och sammanhang i landskapet
- återskapa förlorade skönhetsvärden och historiska sammanhang i landskapet kring Husarviken och sam-

tidigt stärka den biologiska mångfalden i området.

– Jag har funderat över stadens förslag en aning. Det är inget nytt precis. Ett förslag på stadskvarter presenterades för hundra år sedan för Djurgården. Nu ser vi det igen, här som en satellit utan kontakt med den övriga stenstaden. Den enda idén med planeringen är helt enkelt att få in så många kvadratmeter som möjligt, och då blir det den här typen av kvarter, säger Sture Koinberg.

Även i hans eget förslag finns en del bostäder inlagda, men det handlar inte om några stora volymer. Dels på samma plats som gasklockorna, men dels också några längor med ekologiska hus, nedanför Hjorthagen mot sydöst.

– Här är verkligen rätt plats att prova med naturanpassat byggande, säger Sture Koinberg.

OPERA OCH IDROTT

Fler nya byggnader finns i förslaget. Sture Koinberg framhäver särskilt den närmast unika möjligheten som finns att foga in fullstora idrottshallar i miljön. Nedanför den sprängda bergskanten på Hjorthagens norra sida har han placerat en hel serie sådana hallar, som tack vare läget inte skulle vara synliga ovanifrån.

Längst ut mot vattenfronten har Sture Koinberg placerat en större byggnad, på skissen markerad som konferensanläggning.

– Men platsen skulle också fungera utmärkt för ett nytt konstmuseum, eller för den omtalade nya operan,

varför inte. Kontakten med tunnelbanan vid Ropsten är avgörande.

Bland mindre anläggningar kan nämnas en amfiteater, med utblick över Fiskartorpet, en friluftsgård med omklädningsmöjligheter och restaurang och ett orangeri.

Sture Koinberg berättar att idrottsrörelsen uttryckt sig mycket positivt till förslaget. Många föreningar står utan möjlighet att utöva sina sporter – här skapas i ett slag utmärkta förutsättningar, med fasta anläggningar och kringliggande naturmiljö.

Lars Liljegren i Stockholms idrottsförbund har formulerat det som så, att idrottens rum här bildar ”en naturlig övergång, en sluss mellan bostaden och skogen”.

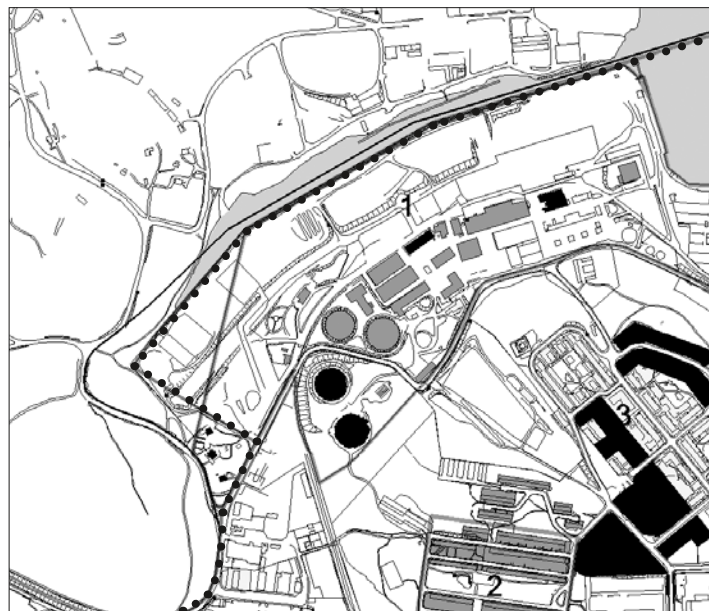
ÖPPENHET OCH SAMMANHANG

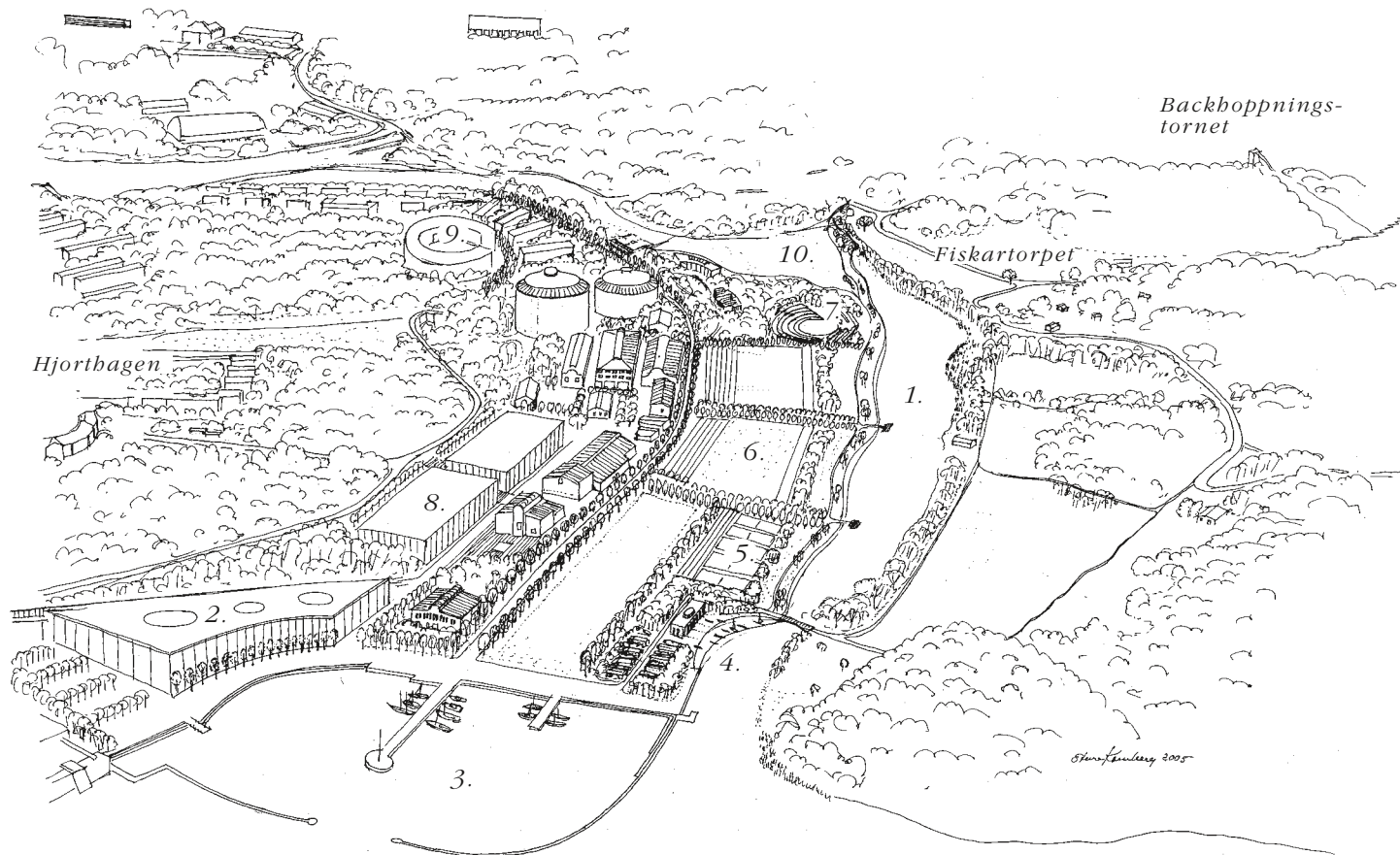
Men det är inte byggnaderna som är det bärande i förslaget. Skisserna karakteriseras av en helhetssyn. Området vid Husarviken behandlas inte som ett isolat, utan ses i det stora sammanhanget. Samband ut mot vattnet, in mot det gröna, gamla Djurgården och ner mot stenstaden lyfts fram och förtydligas.

Förslaget präglas av stora öppna ytor och betoningen av kontakter in och ut från området, både för människor och djur. På flera sätt öppnas miljön upp för besökare.

Tydligast märks sambanden i de öppna ytor och stråk som finns i förslaget. Detta gäller exempelvis den långa passagen mellan Husarvikens inre udde och Lidingövägen, nedanför Hjorthagen.

Stadsplanering som skicklig anpassning till omgivande miljö – eller en tävling om vem som lyckas stuva in flest väskor i en bagagelucka? Bilden till vänster visar hur kommunen vill bebygga området vid Husarviken, med kompakta kvarter av innerstadsmodell. Notera hur fasaderna följer Nationalstadsparkens gräns. Jämför bilden till höger, med gränsen så som den ritats in i ett av kommunens dokument (bär förstärkt med prickar).

Men flera tänkvärda små ändringsförslag finns också, som gärna ska omnämnas. På andra sidan Lidingövägen ligger militära byggnader – så pass långt bort från det aktuella området har Sture Koinberg skissat på åtgärder. Genom att låta riva en mindre byggnad kan två gångvägar etableras igenom det militära kvarteret och därmed skapas genast en bättre kontakt mot Starrbäcksängen och Gärdet.

Vid Stadion, nere vid Valhallavägen, tas nya gångvägar upp in mot Djurgården. Lidingövägen föreslås trädplanterad från Valhallavägen ut till Lidingöbron.

En annan form av samband gäller vattenvägarna. Sjösystemet vid Fiskartorpet bidrog på 1700-talet till att man liknade området vid en engelsk park. Numer är vattenytorna mindre. Den lilla bäck som är återstoden av förbindelsen mellan Laduviken och Husarviken restaureras. Ett system av bäckar och dammar föreslås också i stråket från Husarviken till Lidingövägen.

Husarviken själv föreslås bli restaurerad. Den markerade kaj som finns där i dag omformas. En aspekt av den nu av kommunen förordade exploateringen är kostnader för miljösanering. Den omfattande pålning som behövs river upp jordlagren och frilägger

gifter, som finns kvar efter industri- verksamheten på platsen. I förlängningen läggs kostnaderna på husens hyra, något som i sin tur säkert bidrar till behovet av den hårda exploateringen. Alternativa metoder kunde ha undersökts, där ingen pålning behövs.

VÄRTABANAN NEDGRÄVD

Betydelsefulla element i landskapet är givetvis de stora infrastrukturanläggningar, befintliga men också planerade sådana.

Värtjärnvägen, som ju leder härifrån och ändå bort genom Bellevue, skär av de ekologiska sambanden. Precis som Sture Koinberg har föreslagit vid Haga-Brunnsviken, rekommenderar han här att den ska grävas ned eller helt enkelt slopas.

Norra länken är tänkt att bryta fram nedanför Hjorthagen. Om en bullermatta ska undvikas måste tunnelmyningarna flyttas närmare Lidingövägen.

Men samtidigt måste kommunikationer inom området underlättas. Så föreslås bland annat en ny väg som leder runt Hjorthagen.

Ett fylligare text- och bildmaterial finns på Internet under adressen www.nationalstadsparken.se, där en planskiss illustrerar sambanden med stenstaden.

Sture Koinberg, idéskiss till alternativ utveckling av Husarviken, 2005. Några av de förändringar som anges i skissen:

1. Husarvikens södra strand restaureras. Den markanta utfyllnadsgränsen omformas. Stranden formas till en strandpromenad med bryggor och gångvägar. Vintertid spolas en isbana kring viken. En ny bro byggs vid vikens mynning. Den befintliga båtuppläggningsplatsen flyttas och båthamnen flyttas.
2. Nytt konferenscentrum med direktanknytning till tunnelbanan.
3. Hamnanläggning för turisttrafik och mindre båtar. Enkla övernattningsstugor har skisserats vid hamnen.
4. Kanotsportanläggning. Husarviken erbjuder goda möjligheter för kanot- och roddsport.
5. Tennisplaner för allmänheten. En mindre byggnad för omklädning anläggs. Planerna i Hagaparken flyttas till detta område och frigör parkmark i Haga.
6. Fotbollsplaner i gräs med löparbana, 100 meter. Läktare i gräs anläggs i slänten.
7. Amfiteater för friluftsteater eller andra föreställningar.
8. Idrottsballar nedanför den sprängda bergskanten.
9. Befintliga gasklockor rivs och ersätts med bostadsbebyggelse (dvs. de yngre gasklockorna. De av Boberg ritade ur bruk tagna gasklockorna syns strax till höger.)
10. Gräsfält för fria aktiviteter.

Stig Ramel till minne

Stig Ramel, en stor vän av Haga-Brunnsviken, har gått bort.

För de flesta torde Stig Ramel vara mest känd som diplomaten, Nobelstiftelsens VD, författaren och en orädd debattör. Friluftsmänniskan, cyklisten och orienteraren i honom var mindre känd. Hagabladets läsare har också fått möta honom som den miljöengagerade. Ändå var hans strävan i detta sammanhang mer att verka, mindre att synas.

1991 när hoten över Haga-Brunnsviken var nästan överväldigande dystra formerades Kommittén för Gustavianska Parken, och Stig Ramel blev en av dess mest engagerade ledamöter från dess första dag till hans sista, den som inträffade den åttonde mars i år.

Stig var en man med världen som arbetsfält, men det var i den svenska naturen, och då inte minst vid Brunnsviken, i Ulriksdal och Haga, på Djurgården, som han hämtade kraft och inspiration. Och denna upplevelse ville han dela med sig av till andra. Han värnade om de grupper som parken är särskilt viktig för: skolbarn, unga familjer, flanörer och cyklister, far- och morföräldrar, alla vi som behöver uppmuntras i vardagen.

Stigs initiativ inom Kommittén för Gustavianska Parken präglades av vidsynthet och en proaktiv håll-

ning. "Vi ska visa varför vi säger nej till något genom att illustrera det vi säger ja till", så kan hans motto för vårt miljöarbete formuleras. Vår medborgarplanering växte fram: tre utställningar *Kring Brunnsvikens stränder* på Konstakademien vartannat år med början 1992, och senast motsvarande planarbete för Husarviken under 2005.

Tack vare Stig Ramel kan man ta del av dessa utvecklingsplaner för hotade områden inom och intill Nationalstadsparken via Internet. På hans initiativ etablerades en hemsida för parken under adressen www.nationalstadsparken.se. Likaså tog han initiativ till att Vetenskapsakademien, där han var ledamot i X:e klassen, skapade offentliga seminarier kring Nationalstadsparken. Stigverkade också för Haga Forum i den tidigare Hagaterminalen vid Stallmästaregården.

En grund för Stigs engagemang var hans djupa intresse för den gustavianska tiden och hans känsla för vårt ansvar att förvalta de värden som präglar just den här miljön. Hans initiativ till en stiftelse för Confidencen är ett uttryck för det. Men han förenade detta kulturhistoriska engagemang med en osedvanlig klarsyn och känsla för en ny tids tankar och möjligheter. Från Internet via Confidencen, 1700-talsscenen, till flygterminalen vid Haga – en

*Bild från den
a www.nationalstadsparken.se
a välkommen till
när e-post. Du*

*Hj. Liljeberg
Stig R.*

Stig Ramel skrev flera artiklar i *Hagabladet*, bl.a. om Armfelt och villan vid *Frescati*. För artikeln "Nätparken" skickade han ett följebrev till redaktionen med idéer om hur texten skulle kunna illustreras.

illustration av bredden av Stigs verk.

Vi är oändligt tacksamma över att ha fått möta Stig och fått dela hans glädje och inspiration. Och vi känner ett stort ansvar att föra hans verk för vår unika nationalstadspark vidare, till glädje för alla – för nuvarande och kommande generationer.

*Désirée Edmar
Peter Schantz*

Rekord i Fiskartorpsbacken

Med ett rejält smack slår hopparna i snön. För den som står nära kan dova "äsch" och "fanken" förklara varför en och annan atlet inte riktigt ser så nöjd ut när han dimper ner från skyn. Kanske var det för kort? Oskönt nedslag? Åkarna glider med hög fart ut över isen, bredbent och stadigt. En vid sladd avslutar den snabba insatsen. Därefter vidtar den prosaiska vandringen uppåt, med de breda skidorna över axeln. I den vindstilla tystnaden skapar nedslagsmällen svaga ekon från kullarna runtomkring.

Strålände sol, mycket snö och inte minst is, tjock is, på Laduviken gör idén med att åter väcka det gamla hoppornet ur sin slummer till en stor framgång. Miljön är fantastisk – rakt fram den åttkantiga byggnaden vid Stora Skuggan, mot väster det öppna stråket bort mot *Frescati*

och Brunnsviken, och så hoppornet, med stora röda fanor med S:t Eriksemmet i hörnen.

– Dagen före snöade det, men tävlingsdagen var det vindstilla. Förutsättningarna var helt perfekta, säger Kristian Antin, en av arrangörerna till tävlingen som timade den femte mars.

Backhoppningskommittén inom Stockholms skidförbund har sedan sommaren arbetat med renoveringen av backen. Kommunen har bidragit, och efter tjugo års förfall kan den gamla backen nu tas till heders igen.

Nytt backrekord sattes dagen till ära av Fredrik "Pinnen" Johansson från Friska Viljor i Örnsköldsvik, det lyder på 47,5 meter.

– Nu har vi visat att det går att hoppa i Stockholm, så nu tror vi att intresset blir ännu större nästa gång, säger Kristian Antin. ●

Ge nytt hopp åt parken.

**HAGA – BRUNNSVIKENS
VÄNNER**

Bli medlem!

Årsavgift 150 kronor.

Familjemedlem, ungdom
och studerande upp till 25 år: 75 kr.
Föreningar och företag: 275 kr.

Postgiro: 428 37 57 – 5.

EN LITEN PÅMNNINELSE

*... till dig som ännu inte betalat
årets avgift! Skicka oss även gärna
er e-postadress, så kan vi meddela er
när programpunkterna närmar sig:
info@haga-brunnsviken.org*

WWW.HAGA-BRUNNSVIKEN.ORG